

## Kansallista itsetutkistelua

OSKAR LOORITS *Eestluse elujõud*. Kirjastus »Törvik». Tukholma 1951. 132 s.

Vironkielisen ja virolaishenkisen kirjallisuuden luomiseksi ja levittämiseksi ovat Ruotsissa asuvat virolaiset perustaneet mm. erityisen sarjan »Iseseisvuslaste kirjavara». Esiteltävänä oleva tohtori Looritsin teos on ilmestynyt sarjan viidentenä numerona. Loorits on siinä ottanut velvoittavan sekä samalla vaikean ja vaativan tehtävän: opettaa virolaisia tuntemaan oma itsensä ja pitämään se mikä virolaisessa hengessä on erikoista ja säilyttämistä ansaitsevaa. Viron kulttuurihistorian ytimen muodostaa kansanperinne, Loorits lausuu, mutta siihen eivät historioitsijat ole kiinnittäneet huomiota juuri ensinkään. Kansanperinteestä heijastuu kansan sisin olemus, ja juuri siihen L. pyrkii luomaan valoa. Varsinainen aineskokoelma kirja ei siis ole, mutta siihen on koottu päätulokset vuosikymmeniä kestäneestä tutkimustyöstä, kuten L. loppusanoissa mainitsee. Ken haluaa tutustua ainekseen ja perusteluihin, saa niitä teoksesta »Grundzüge des estnischen Volksglaubens».

Loorits on teoksensa alkuun lainannut, lähinnä kai omien mielialojensa tulkiksi, Marie Heibergin runon »Põhja vaim». Siihen liittyy hengeltään kirjan kolmas luku »Põhjala metsade vaimsus», jossa tähdennetään luonnon, erikoisesti metsän osuutta ihmisen sielua, hänen henkistä puoltaan muovaavana tekijänä. »Jos suomalais-ugrilaisen hengessä on jotain väkevää ja alkuvai- maista, se on kodintunteen rinnalla luonnontunne, minkä pohjana on

ennen kaikkea syvä rakkaus meitä ympäröivään ulkomaailmaan.» Tältä pohjalta selittyy suomalais-ugrilaisille kansoille vanhastaan ominainen pan-teismi. Koska palvonnan kohteena oli suuri luonto, riitti paikaksi pyhä metsikkö, hiisi; näin on ymmärrettävissä temppelien puuttuminen. Pan-teistiseen maailmankuvaan ei sisällytynyt uskoa korkeimpaan olentoon, kaiken luojaan ja valtiaaseen, vaan siihen on tutustuttu vasta indo-eurooppalaisten kansojen välityksellä. Itämerensuomalaisten heimojen kohdalla, varsinkin virolaisten ja suomalaisten, tuli germaanisten kansojen naapuruus merkitsemään käännekohtaa maailmankatsomuksessa ja samalla siirtymistä läntiseen kulttuuri- piiriin, mutta kansanuskomuksissa vanhat itäiset perinteet ovat säilyneet meidän päiviimme saakka. Looritsin mielestä nuo läntiset vaikutteet eivät ole olleet yksinomaan positiivisia, koska niistä on ollut seurauksena entisen, kansan luonnetta ja henkistä olemusta vastaavan maailmankuvan särkyminen ja sielullinen rikkinäisyys. Tämä on hänen käsityksensä mukaan rasittanut virolaisia vielä suurem- massa määrin kuin suomalaisia.

Kirjan viimeinen luku tuo meidät jälleen nykyaikaan, keskelle poliittisia päivänkysymyksiä. Kirjoittajaa huolestuttaa erikoisesti maanmie- tensä keskinäisen yksimielisyyden puute, ja hän toivoo ennen kaikkea, että toisin ajattelevia kohtaan osoitettaisiin suurempaa luottamusta ja suvaitsevaisuutta, noita ikivanhoja so- siaalisia hyveitä.

VEIKKO RUOPPILA